

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙

ครูบาอาจารย์ผู้พาดำเนิน

ศาสนธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศสอนไว้ นั่นคือทางดำเนินเพื่อความราบรื่นดีงาม ทั้งในความเป็นอยู่และอนาคตที่จะเป็นไปในกาลข้างหน้า จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้นสิ้นปัญหาโดยประการทั้งปวง นี่ท่านแสดงไว้โดยสมบูรณ์แล้ว ไม่มีข้อบกพร่องแม้แต่น้อย ในบรรดาศาสนธรรมที่ประกาศสอนโลกไว้นี้ เฉพาะผู้มีกฏเกณฑ์ ผู้มีหลักภายในจิตใจเกี่ยวกับทางด้านปฏิบัติจิตตภาวนา ด้วยความเข้มงวดกวดขันตัวเอง ผู้นี้คือผู้จะก้าวให้หลุดพ้นจากสิ่งที่เคยเป็นภัยต่อความเป็นมาของตนไปโดยลำดับ จนพ้นไปเสียโดยสิ้นเชิง

ในบรรดาโอวาทที่พระองค์ทรงสั่งสอนไว้ นั้น เราทั้งหลายก็เรียน แต่ความจำได้โดยไม่มีผู้พาดำเนิน กับความมีครูมีอาจารย์ผู้พาดำเนินนั้น เป็นสิ่งที่ผิดแปลกกันอยู่มาก เพราะฉะนั้นท่านจึงมีไว้ทั้งปริยัติ คือการศึกษาเล่าเรียนวิธีการดำเนิน และการดำเนิน คือภาคปฏิบัติตามศาสนธรรมที่เราได้ศึกษาเล่าเรียนมา ผลก็แสดงออกเป็นปฏิเวธธรรม คือรู้ไปโดยลำดับลำดับจากภาคปฏิบัติของตนจนถึงขั้นรู้แจ้งแทงตลอด นี่ท่านแสดงไว้โดยสมบูรณ์

แม้เช่นนั้นก็ยังต้องอาศัยผู้พาดำเนิน เพราะเพียงจำได้วิธีการต่าง ๆ ที่ท่านประกาศสอนไว้ หรือมีในคัมภีร์ไบเบิลตามหนังสือต่าง ๆ ถ้าไม่มีผู้พาดำเนินก็ไม่ทราบจะหยิบยกเอาอันใดมาก้าวมาเดิน มาดำเนินมาปฏิบัติ นี่สิ่งที่ขัดข้องแก่ผู้ดำเนินขัดข้องอย่างนี้ เพราะหลักของธรรมแท้ที่พระพุทธเจ้าได้นำมาประกาศสอนโลกทั้งหลายนี้ ไม่ว่าจะธรรมชั้นใด ตั้งแต่ธรรมพื้น ๆ จนกระทั่งถึงธรรมอันสุดยอด เป็นธรรมที่เกิดจากภาคปฏิบัติของพระพุทธเจ้าล้วน ๆ ไม่ได้ทรงศึกษาสำเนียงจากผู้หนึ่งผู้ใด หรืออาจารย์ใด ๆ เลย

เพราะฉะนั้นการที่ผู้ปฏิบัติตาม ที่จะทำให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของตนโดยถ่ายเดียว นั้น จึงเป็นการลำบากเมื่อปราศจากครูบาอาจารย์ผู้พาดำเนิน ในครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าก็

คือพระองค์เองเป็นผู้ประกาศธรรมสอนสาวก ตั้งแต่ปฐมสาวกมีเบญจวัคคีย์ทั้งห้าเป็นต้น จนกระทั่งถึงวาระสุดท้าย ถึงปัจฉิมสาวกมีสุภัททะเป็นที่สุด ในคืนพระองค์จะปรินิพพาน ได้บรรลุธรรมเป็นปัจฉิมสาวกอรหันต์ขึ้นมา ล้วนแล้วแต่แสดงภาคปฏิบัติ วิธีปฏิบัติ และ พาดำเนินด้วยพระองค์เองอีกด้วย

อันดับต่อมาก็คือพระสาวกที่ได้สดับจากพระพุทธเจ้าและดำเนินตามพระองค์ จนได้ผลเป็นที่พอใจแล้ว ก็เป็นครูเป็นอาจารย์ เป็นคตัตถ์อย่างพาดำเนิน ทั้งการแสดงวิธีการ ทั้ง การพาดำเนิน เช่น พาเดินจงกรม พานั่งสมาธิภาวนาให้เห็น และแสดงธรรมวิธีการปฏิบัติ จิตตภาวนาเป็นอย่างไร จนกระทั่งถึงธุดงค์ ๑๓ ข้อ นั้นล้วนแล้วแต่เป็นภาคปฏิบัติและมีผู้ พาดำเนินมาด้วยแล้วทั้งนั้น เบื้องต้นก็พระพุทธเจ้าทรงพาดำเนิน ถัดมาก็คือพระสาวกทั้งหลาย

ธุดงค์ ๑๓ ข้อคืออะไร นั้นแหละคือแนวทางที่จะกำจัดปิดเป่าสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อธรรม ทั้งหลายซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของเรา ให้หมดสิ้นไปโดยลำดับ ด้วยการปฏิบัติต่อธรรมทั้งหลายเหล่านี้ เพราะฉะนั้นธรรมทั้งหลายมีธุดงค์วัตรเป็นต้น จึงเป็นธรรมจำเป็นสำหรับเรา ทั้งหลายที่จะพึงปฏิบัติ เพื่อกำจัดสิ่งที่เป็นภัยต่อจิตใจให้หมดสิ้นไปโดยลำดับ ด้วยธุดงค์ วัตรเหล่านี้ และยังต้องมีผู้พาดำเนินให้เห็นเป็นคตัตถ์อย่างมาเป็นลำดับลำดับจนกระทั่ง ปัจจุบันนี้ เช่น บิณฑบาตเป็นวัตร เป็นกิจวัตรตามหน้าที่ของพระผู้ไม่ชี้เกี้ยวชี้คร้าน เสาะแสวงหามาด้วยกำลังปลีแข้งของตนมาเลี้ยงอัตภาพ เพื่อการประพฤติพรหมจรรย์ กำจัดกิเลสอาสวะทั้งหลายภายในจิตใจของตนไปโดยลำดับลำดับ

การฉันก็ไม่ฉันพร่ำ ๆ เพรื่อ ๆ ไม่ได้เห็นแก่รสแก่ชาติ เห็นแก่ความเอร็ดอร่อย ฉันพวยยังอัตภาพให้เป็นไปเท่านั้น ไม่หนักในรสในชาติยิ่งกว่าการหนักในธรรมทางด้านปฏิบัติ โดยทางจิตใจ มีอะไรมาบริโภคนับตามเกิดตามมี นอกจากนั้นยังต้องใช้ความระมัดระวัง ว่าอาหารชนิดใดที่จะเป็นภัยต่อจิตตภาวนาของตนอีกด้วย เพราะอาหารบาง

อย่างให้คุณทางธาตุชั้นนี้ แต่เป็นภัยทางด้านจิตใจ เราก็ต้องได้ระมัดระวัง เช่น ฉันทลงไป แล้วธาตุชั้นนี้มีกำลังวังชา แต่จิตใจอ่อนแอลงไปก้าวไม่ออก

เพราะอำนาจของธาตุชั้นนี้ซึ่งเจือปนกับกิเลส อันเป็นเครื่องมือของกิเลสอยู่แล้ว มันทับถมให้ก้าวได้โดยไม่สะดวก นั้นเราก็ต้องได้ระงับหรือไต่ตง หรือได้ลดให้น้อยลงไป โดยลำดับ แม้จะหิวจะอยากสักขนาดไหนก็ตาม นั่นไม่ใช่เรื่องของธรรม กลายเป็นเรื่องของตัณหาไปได้เมื่อกิเลสแทรกอยู่ตรงไหน ความอยากแม้จะอยากในอาหารก็ตาม กิเลสมักจะแทรกให้เป็นตัณหาไปได้เช่นเดียวกัน เพราะการฉันทนี้มีสองประเภท ฉันทด้วยอำนาจของตัณหาก็มี ฉันทด้วยอำนาจแห่งความหิวของธาตุของชั้นนี้พวยพุ่งไป ประทัง ๆ ไปวันหนึ่ง ๆ ดังที่ ปฏิสงขมา โยนิโสฯ ท่านแสดงไว้นั้นก็มี นี้ก็มีผู้พาลฉันทาดำเนิน ไม่ยั้งฉันทก็ไม่ทราบ

และฉันทในบาตรฉันทอย่างไร ทำไมจึงต้องฉันทในบาตร โลกเขาฉันทในภาชนะด้วยความสดสวยงดงาม ด้วยความหรูหรา ด้วยความสง่าผ่าเผย ด้วยความมีเกียรติยศชื่อเสียงด้วยการรับประทาน เช่น อาหารสำหรับหนึ่งหรือโตะหนึ่งราคาเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ เขารับประทานกัน นั้นเรื่องของโลกเป็นเช่นนั้น แต่เรื่องของธรรมต้องแปลกจากโลก การฉันทในบาตรเพื่อการระคนปนเป ลบล้างสิ่งที่กิเลสเคยเสกสรรปั้นยอว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าออกเสียหมด รสชาติอันใดก็ตามอันเป็นเรื่องของกิเลสยุยง ปิดทึบให้หมด เหลือแต่รสชาติแห่งธรรม คือฉันทเพื่อยังอัตภาพให้เป็นไปนี้เท่านั้น ไม่ได้สนใจกับเรื่องความเอร็ดอร่อยอะไร มากยิ่งกว่าธรรม

การฉันทอาหารผสมกันนี้เพื่อตัดความนิยมของรสของชาติ ความสำคัญว่ามีคุณค่ามีราคาในรสในชาติทั้งหลายออก เพื่อจะไม่ให้ธาตุชั้นนี้พอกพูนด้วยอาหารการบริโภคมากไป ที่เรียกว่าฉันทเกินประมาณ นี้ก็มีส่วนด้วย ฉันทด้วยความสักแต่ว่าฉันทพอยังชีวิตอัตภาพให้เป็นไปในวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น เป็นหลักใหญ่ของการฉันทในผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ท่านจึงมีหลายประเภท บอกไว้ว่าชั้นเยี่ยมก็คือ อาหาร ไม่ว่าคาวว่าหวานระคนปนเปเข้าเป็นอันเดียวกันหมด นั่น นี่เป็นอาหารประเภทที่หนึ่งของผู้ปฏิบัติ ประเภทที่สอง ก็วางไว้ในบาตร มี

หวานมีคาวอยู่คนละแห่ง ที่สามไป อาจจะมีอะไรกันไว้ เช่น อาหารนั้นกันอาหารไว้ก็ได้ เช่น มีกล้วยหรือมีผักมีอะไรกันไว้แบบนี้ก็มี เหล่านี้ก็มีครูมีอาจารย์พาดำเนิน

ผู้นำจึงเป็นของสำคัญมากทีเดียว ทางภาคปฏิบัติยิ่งสำคัญ ฉันทกัณฺหนเดียวไม่ต้องยุ่งยากวุ่นวาย และฉันทกัณฺหนในบาตร ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ตัดอำนาจของความยินดีในอาหารการบริโภค เพื่อให้ใจได้เข้าสู่ธรรม หมุนเข้าสู่ธรรมเป็นสำคัญ ฉันทกัณฺหนเดียวเท่านั้นไม่ยุ่งยากวุ่นวาย นี่หลักใหญ่ในครั้งพุทธกาลท่านฉันทกัณฺหนเดียวเท่านั้น ที่อนุโลมก็คือ เช่น ข้าวต้ม ท่านว่า ยาคู ๆ คือข้าวต้ม ตีมน้ำข้าวต้ม ไม่ใช่เป็นข้าวต้มทั้งเนื้ออย่างนั้น น้ำข้าวต้มเฉย ๆ ก่อนบิณฑบาต มีได้ในครั้งพุทธกาล ในตำรับตำรา มีถ้ามีคนทำถวาย

แต่ส่วนมากสำหรับความรู้สึกของเราเองนี้ คิดว่าเป็นผู้ที่ท่านปลดเปลื้องภาระอะไรหมดสิ้นไปแล้วภายในจิตใจโดยประการทั้งปวง เพียงแต่เหยียวยธาตุดุชนธ์ให้เป็นไปในวันหนึ่ง ๆ เพื่อทำประโยชน์แก่โลกเท่านั้น จึงจะมาสนใจกับเรื่องข้าวต้มอะไรเหล่านี้ ถ้าผู้ปฏิบัติแล้วจะไม่สนใจเลย วุ่นวายเปล่า ๆ

สำหรับความรู้สึกของเราในเวลาปฏิบัติก็ดี ในทุกวันนี้ก็ดี สิ่งที่จะมาทำก่อนแล้วเวลา เช่น เอาข้าวต้มมาให้ฉัน เอานี้มาให้ฉันก่อนเวลาหรือก่อนบิณฑบาตนี้ เราไม่เล่นด้วยตั้งแต่กาลไหน ๆ มา เพราะถือว่าเป็นความรำคาญ และขัดต่อการดำเนินของผู้ที่ต้องการเพื่อความพ้นทุกข์โดยเด็ดขาดเท่านั้นประจำใจ เมื่อความรู้สึกขนาดนี้ที่มีน้ำหนักมากภายในหัวใจเต็มหัวใจอยู่แล้ว เกินกว่าที่เราจะไปคิดในสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ให้มาเป็นเครื่องยุ่งเหยิงวุ่นวาย ท่านจึงไม่ยอม นี่ความรู้สึกของเราแน่ใจว่าเป็นอย่างนั้น เพียงแต่เราตัวเท่าหนูนี้ก็ยังเป็น ไม่ยุ่งกับอะไรจนกระทั่งเป็นนิสัยติดมาถึงทุกวันนี้

เรื่องธุดงค์แต่ละข้อ ๆ ที่กล่าวมาเป็นสิ่งสำคัญมาก ช่วยบังคับจิตใจ ความฟุ้งเพื่อเห่อเหิม หรือความฟุ้งเพื่อเห่อคะนองในปัจจุบันทั้งหลายให้ลดน้อยถอยลงมาโดยลำดับ เพราะอำนาจแห่งธุดงค์วัตร หรือธรรมธุดงค์เป็นเครื่องกำจัด

ถือผ้าบังสุกุลอย่างพ่อแม่ครูอาจารย์มัน ท่านถือตลอดชีวิตเลยตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ใครจะถือได้อย่างท่าน คิดดูซิทำไมท่านรักท่านสงวนเอานักหนา ทั้ง ๆ ที่ท่านก็สิ้นกิเลสมาตั้งแต่ปีไหน ๆ แล้วดั่งที่เขียนไว้แล้วในประวัติของท่าน ท่านยังรักท่านยังสงวน เทิดทูนสมบัติที่พระพุทธเจ้าประทานให้เป็นไหน ๆ ที่เดียว นั่นไม่ใช่ท่านสงวนไว้เพื่อชำระกิเลสของท่าน แต่ท่านสงวนไว้ด้วยความเทิดทูน ด้วยความเห็นบุญเห็นคุณมหาคุณในพระโอวาท หรือขนบประเพณีของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลายที่พาดำเนินมา ท่านจึงเทิดทูนไว้ด้วยธุดงค์วัตรเหล่านี้ไม่ลดละปล่อยวางเลย เช่น บังสุกุลนี้ มีแต่บังสุกุลทั้งนั้น

ได้เห็นท่านใช้ผ้าที่มีผู้ถวาย มีท่านเจ้าคุณเจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเคยเป็นลูกศิษย์ของท่านมาแต่ก่อน ไปถวายผ้าอังสะซึ่งเป็นผ้าปานที่ท่านได้กรอเอง และกราบเรียนให้ท่านทราบด้วยว่า เป็นฝีมือของท่านกรอเอง ปั่นปานนั่นเอง ให้เขาทอให้ว่ายังงั้น ท่านรับใช้ให้ให้เห็นต่อหน้าต่อตา มีเท่านั้น ตั้งแต่ไปอยู่กับท่านมา นี่ตอนที่แก่ ๆ แล้วนะ ไม่ยังงั้น ท่านก็ยังไม่ยอม นี่คิดดูซิ เราเคยเห็นไหมครูบาอาจารย์องค์ไหนที่ทำแบบฉบับโดยสมบูรณ์ ดั่งหลวงปู่มั่นหรือพ่อแม่ครูอาจารย์มั่นนี้ เรานี้เทิดทูนท่านสุดหัวใจทีเดียว เพราะเห็นด้วยตา

ท่านรักธุดงค์วัตรเพราะเห็นคุณค่าจากธุดงค์ ท่านได้หลุดพ้นไปนี้จากธุดงค์วัตร อยู่ในป่าท่านก็ได้รับความลำบากลำบากและฆ่ากิเลสให้ตายในป่า ท่านก็เห็นคุณค่าของการอยู่ป่า ฉะนั้นจึงหันไม่รู้กี่วันถึงจะได้มีกับวันหนึ่ง ท่านก็พอใจฉัน ฉะนั้นแล้วตัวปลิวเวลาเดินจงกรมท่านว่า เพราะไม่มีอาหารมีแต่ข้าวจะไปอิมยังงี้ อิมข้าวเปล่า ๆ กับอิมด้วยอาหารผสมกันนี้ต่างกันอยู่มาก ผมก็เคยอิม อิมข้าวเปล่า ๆ กับอิมด้วยมีกับผัดกันอยู่มากทีเดียว นี่เราก็ยอมรับท่าน นี่นะธุดงค์วัตรไปโดยลำดับลำดับจนกระทั่ง ถึงเนสัชชีธุดงค์ ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องชำระกิเลสอันเป็นข้าศึกต่อธรรมทั้งนั้น

นี่คือทางดำเนินของผู้ที่จะหลุดพ้น ด้วยเจตนาหวังหลุดพ้นจริง ๆ และยึดธุดงค์วัตรเป็นชีวิตจิตใจ เป็นทางดำเนินจริง ๆ จึงไม่เห็นธุดงค์นั้นว่าเป็นของครีเป็นของลำสมัย ดัง

สมัยที่กิเลสมันพอกหัวใจคนให้ล้มตัว หัวใจพระให้ล้มตัวเท่านั้น จึงจะพูดอย่างนั้นออกมาได้ และมีความรู้สึกอย่างนั้นได้ ถ้าหากเป็นคนเป็นพระที่ยังรู้จักดีจักชั่ว รู้จักความเป็นพระของตนอยู่แล้ว จะตำหนิอุดงค์เหล่านี้ไม่ได้เลย เพราะพระพุทธเจ้าพระองค์ใดท่านสอนท่านสอนเพื่อแก้กิเลสทั้งนั้น ไม่ได้สอนเพื่อผูกมัดจิตใจของสัตว์ด้วยกิเลสประเภทต่าง ๆ โดยการสั่งสมเพราะโอวาทของท่าน..ไม่มี

อุดงค์วัตรนี้พระสาวกทั้งหลายก็ได้สำเร็จขึ้นมาเพราะอุดงค์นี้ทั้งนั้น มีองค์ใดที่ไปหาสำเร็จอยู่ในตลาด อย่างสมัยทุกวันนี้เขาว่า เทศบาล ๑ เทศบาล ๒ มีที่ไหน มีแต่สำเร็จอยู่ในป่าในเขา นี่เป็นอุดงค์วัตรหรือไม่ฟังซิ ท่านดำเนินตามอุดงค์หรือไม่ ในป่าโน้น เขาถูกนี้ ถ้านั้น เจื่อมานี้ ด้วยการฉันทนเดียวหรืออดบ้างอิมบ้าง เหล่านี้ล้วนแล้วแต่อุดงค์เป็นเครื่องกำกับท่านทั้งนั้น นั่นเราดูซิ

การพิจารณาการภาวนาของผู้มีอุดงค์กำกับ ย่อมเป็นไปด้วยความราบรื่นดีงาม จิตใจก็ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิม เป็นไปด้วยความสงบง่ายกว่าคนที่ไม่มีอุดงค์วัตร เพราะฉะนั้นอุดงค์วัตรจึงสมกับนามที่ท่านแปลไว้ว่า เป็นเครื่องชำระกิเลส อุดงค์วัตร ๆ เป็นเครื่องชำระกิเลส กิเลสที่เกี่ยวกับอุดงค์จะต้องชำระนี้มีอะไรบ้าง มันเต็มหัวใจของเราด้วยกันทุกคนนั่นแหละ ธรรมะที่จะแก้ด้วยอำนาจของอุดงค์วัตรจึงต้องมีด้วยกัน

แบบแผนเหล่านี้ต้องมีครูมีอาจารย์พาดำเนิน เช่น อยู่รุกขมูลร่มไม้ อยู่รุกขมูลร่มไม้ กับอยู่ที่มุงที่บังต่างกัน นี่ก็เคยอยู่ เพราะเป็นความเปลี่ยว เมื่อเปลี่ยวแล้วจิตย่อมกลัว เพราะเป็นภัยง่ายกว่าอยู่ในที่มุงที่บังถ้าพูดถึงความเป็นภัย ใจต้องระมัดระวัง ใจมีความระแวงอยู่ตลอดเวลาในเวลาที่อยู่รุกขมูล คืออยู่โคนต้นไม้เท่านั้น ทีนี้เมื่อใจมีความระเวียงระวังอยู่ สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมย่อมมีสติ สติย่อมเกิดขึ้นในขณะที่ระเวียงระวัง จึงยืนก็ตาม เดินก็ตาม นั่งก็ตาม นอนก็ตาม จนกระทั่งหลับ จะไม่ปราศจากสติ เพราะกลัวเปลี่ยวตัวแล้ว เสียหากเกิดอันตรายอย่างไรขึ้นมา นี่อุดงค์วัตรข้อนี้มีความจำเป็นอย่างไรกับจิตใจของพวกเราทั้งหลาย ฟังให้ดีนะ

ไปอยู่ในสถานที่เปลี่ยวเท่าไร ยิ่งทำให้มีความตั้งเนื้อตั้งตัว ช่วยตัวเองเข้าโดยลำดับ ไม่ได้นอนใจเหมือนอยู่กับเพื่อนกับฝูงครูบาอาจารย์ เคลื่อนกล่นวุ่นวาย เต็มไปด้วยสิ่งที่พอกพูนกิเลสทั้งหลายดังที่เราทั้งหลายอยู่กันเวลานี้ นี้อย่าเข้าใจว่าการอยู่เหล่านี้เป็นสิ่งที่เหมาะสมดีแล้ว ดังที่โลกเขานิยมชมเชยว่าวัดป่าบ้านตาดนี้ เป็นสำนักที่มีกฐณีมีเกณฑ์ มีข้อปฏิบัติมีข้อวัตรอันดีงาม สงบเสงี่ยมเจียมตัว มองดูพระเณรองค์ใดก็สวยงาม สวยงามจริงในสิ่งที่สวยงาม แต่สิ่งที่ไม่สวยงามซึ่งตัวเราเองก็ยังมองไม่เห็น อย่าว่าแต่คนอื่นมองไม่เห็นเลย นั้นยังมีอยู่แยะภายในหัวใจของเรา ที่ยังไม่ได้ชำระด้วยธุดงค์ดังกล่าวมาเหล่านี้ มีอยู่มากมายในหัวใจนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายได้สำนึกเอาไว้ในข้อนี้

เข้าในป่าในเขาลึกเข้าไปเท่าไร น่ากลัวอันตรายเท่าไร จิตของเรายิ่งเด่น ๆ เพราะความระมัดระวังตนมีมาก สติก็มีมาก เมื่อสติมีแล้วปัญญาทำไมจะไม่เกิด ขอให้สติเป็นพื้นฐานเถอะ ปัญญาจะเกิดขึ้นโดยลำดับลำดับนั้นแล นี่ก็เป็นธุดงค์นั้นแลเป็นเครื่องชำระจิตใจของเราโดยลำดับลำดับ

เนสัชชี ที่ไม่นอนก็เพื่ออะไร ไม่นอนก็เพื่อจะทำความเพียร อยู่อิริยาบถ ๓ ยืน เดิน นั่งภาวนา เวลาจำเป็นเข้าจริง ๆ เพราะไม่ได้นอน มันก็ต้องค้นคว้าด้วยความตั้งอกตั้งใจ นี่จึงต้องมีครูบาอาจารย์เป็นผู้คอยพาดำเนิน ไม่เช่นนั้นก็ปฏิบัติไม่ถูก แล้วครูบาอาจารย์ทั้งหลายก็ค่อยร่วงโรยไป ๆ สุดท้ายภายหลังมีแต่ลูกศิษย์ลูกหาแก่ง ๆ ก้าง ๆ เลยมีลักษณะเป็นชายก่อนชื้อ ๆ ไปมากโดยลำดับลำดับ นี่จะทำความเสื่อมเสียแก่ตนและวงธุดงค์กรรมฐานไปโดยลำดับนะ ให้พากันคิดไว้ในข้อเหล่านี้

อย่างไรก็ตามในเวลาเช่นนี้ ที่เราปฏิบัติอยู่นี้ อย่าสนใจกับสิ่งใดผู้ใดมากกว่าการประกอบความพากเพียรเพื่อชำระกิเลสภายในจิตใจ ให้จิตใจของเราเด่นชัดด้วยสมาธิ เเด่นชัดด้วยปัญญา ตามขั้นแห่งสมาธิและปัญญาขั้นนั้น ๆ แล้วจะได้เห็นคำที่ท่านสอนไว้อันเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งมาก สำหรับผู้ไม่ปฏิบัติจะไม่มีวันรู้วันเห็นเลย คืออะไร คือภาวนามยปัญญา นี่เป็นหลักที่ลึกซึ้งมาก ละเอียดยิ่งที่สุด เพียงเราจะมาคิดมาคาดเอาเฉย ๆ จะไม่

ได้เหตุได้ผลไม่ได้เรื่องได้ราว ส่วนสุดมยปัญญาเราพอที่จะคาดคะเนเอาได้ คือได้เกิดสติ ปัญญาระลึกรู้สึกขึ้นมาในขณะที่ได้ยินได้ฟัง จะเป็นผู้ใดพูดหรือเสียงมาจากที่ไหนก็ตาม เมื่อได้ยินได้ฟังแล้วเกิดสติปัญญาขึ้นมา นั่นท่านเรียกว่าสุดมยปัญญา จินตามยปัญญา คิดอ่านไตร่ตรองเรื่องราวทั้งหลายก็เกิดสติปัญญาขึ้นมา

แต่คำว่าภาวนามยปัญญานั้น ดีไม่ดีในวงศาสนาของเราแน่ ผู้เรียนศาสนาเรียน ธรรมะของพระพุทธเจ้าอยู่นี้แน่ จะไม่ยอมเชื่อภาวนามยปัญญาว่าเป็นของเกิดได้มีได้อย่างไร เพราะตนไม่เคยได้ภาวนาจนถึงเกิดผล คือภาวนามยปัญญาประจักษ์กับใจ ก็ไม่ทราบว่าจะเอาความเชื่อธรรมข้อนี้มาจากไหน นอกจากจะประกาศไปด้วยความไม่เชื่อของตน ว่า เป็นของไม่จริงไปเท่านั้น หรือไม่สนใจเพราะความไม่เชื่อ แม้จะไม่ประกาศให้ผู้ใดฟังก็ตามว่าอันนี้เป็นโมฆะ หรือนี้ไม่น่าจะเป็นไปได้ หรือเป็นไปไม่ได้ อย่างนี้แล้วก็ไม่มี ความสนใจที่จะทำภาวนาให้เห็นธรรมข้อนี้เกิดขึ้นประจักษ์ใจ นี่เป็นสิ่งที่ลึกลับมาก มีผู้ปฏิบัติเพื่อความตั้งอกตั้งใจ เพื่อความพ้นทุกข์จริง ๆ เท่านั้น จะปรากฏปัญญาที่เกิดขึ้นจากที่ว่า ภาวนามยปัญญานี้ขึ้นที่ใจ

เพราะภาวนามยปัญญานี้ไม่เหมือนปัญญาใดทั้งนั้น ไม่เหมือนสุดมยปัญญา ไม่เหมือนจินตามยปัญญา เป็นหลักธรรมชาติ เป็นใหญ่ในตัวเองด้วยคำว่าภาวนามยปัญญานี้ เท่านั้น นี่จึงเป็นปัญญาที่เกิดขึ้นจากภาวนาโดยแท้ หรือจึงเป็นภาวนามยปัญญาโดยแท้ เมื่อได้เจอเข้าเห็นเข้าแล้วก็จะรู้เอง ยอมรับเอง

และจะเริ่มยอมรับไปโดยลำดับลำดับ เพราะเชื่อความสามารถของสติปัญญาที่เกิดขึ้น โดยลำดับลำดับนี้ และในขณะที่สติปัญญาที่เกิดขึ้นในลำดับลำดับ มีความแก่กล้าไปโดยลำดับ และสังหารกิเลสไปพร้อม ๆ กันในระยะนั้น ๆ นี้ยังจะเห็นความชัดเจน ความเชื่อในศาสนา เชื่อในพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย ว่าท่านดำเนินไปสด ๆ ร้อน ๆ ด้วยวิธีการปราบกิเลสอย่างนี้แล ๆ นั่น นี่ละเป็นภาวนามยปัญญาโดยแท้ ใครจะไปสอนก็ไม่ได้ขั้นนี้

เป็นตัวของตัวเองขึ้นมาด้วยอำนาจแห่งการอบรมอยู่เสมอ เริ่มแรกตั้งแต่สมาธิเป็นเครื่อง
หนุน หรือสมาธิเป็นกำลังเป็นพื้นฐานที่จะให้ปัญญาเกิดขึ้นได้ แล้วคิดค้นด้วยปัญญา

เริ่มแรกตั้งแต่พิจารณาอาการใดก็ตาม ในสกลกายของเรา หรือนอกสกลกายเรา
เพราะเป็นสังขารด้วยกันทั้งนั้น ถ้าพิจารณาให้เป็นธรรมโดยทางสติปัญญาแล้วเป็นธรรม
ด้วยกัน นับตั้งแต่ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เอ้า เข้าไปถึงอวัยวะภายในทุกชิ้นทุกส่วน
มันเป็นยังไง นี่เรียกว่าเริ่มปัญญา พิจารณาปัญญาเข้าถึงภายใน ขยายออกมาภายนอก
ตลอดทั่วถึงด้วยการพินิจพิจารณาแยกคาย ให้รู้ให้เห็นตามจริงที่มีอยู่ในสกลกายทั้งภายใน
นอกภายในนี้

จิตที่มีสมาธิเป็นเครื่องหนุนหรือมีสมาธิเป็นต้นทุน ย่อมไม่หิวโหยในอารมณ์ต่าง ๆ
เพราะอิมัตถ์ เมื่อนำจิตที่อิมัตถ์ด้วยสมาธินี้ออกพิจารณาทางด้านปัญญา โดยมีการบังคับ
กันทางสติ ให้ตั้งหน้าตั้งตาทำ เพราะในขั้นเริ่มแรกจิตยังไม่เห็นคุณค่าของปัญญาว่าจะ
สามารถอย่างไรบ้าง ทั้งยังไม่รู้ว่าปัญญาคืออะไร และการฆ่ากิเลสด้วยปัญญานั้นฆ่าอย่างไร
ไม่เห็นคุณค่าทั้งสองอย่าง จึงต้องได้ถูกบังคับกัน

ต่อเมื่อได้ถูกบังคับกันไปเรื่อย ๆ จิตก็ย่อมจะรู้จะเห็นโดยทางปัญญา และเริ่มรู้ไป
เรื่อย ๆ นั่นแหละที่นี้จะเริ่มสนใจว่าปัญญานี้เกิดขึ้นมาเพื่ออะไร เกิดขึ้นมาเพื่อฆ่ากิเลส
สังขารกิเลส ซึ่งอยู่ในฉากเดียวกันคือจิตใจดวงเดียวกันนี้ แน่ะ เริ่มทราบชัดไปโดยลำดับ นี่
ที่เรียกว่าปัญญาเริ่มคิดเริ่มไหวตัวเริ่มเกิด พอเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ผลปรากฏขึ้นเรื่อย ๆ เหตุ
คือปัญญาก็เกิดขึ้นเรื่อย ค้นคิดสิ่งที่เป็นข้าศึกให้เห็นให้เจอขึ้นมาเรื่อย ๆ สังหารกันไป

เมื่อปัญญาเริ่มไหวตัวกิเลสก็เริ่มวุ่นวาย นี่ละภาวนามยปัญญาเริ่มไหวตัวตั้งแต่ขั้นนี้ไป
เรื่อย ๆ ไปเลย จนมีความเชื่อมีความมั่นใจในปัญญาที่จะฆ่ากิเลสทุกประเภท ตั้งแต่กิเลส
ประเภทหยาบถึงประเภทละเอียดสุด ด้วยปัญญาตั้งแต่ประเภทนี้ขึ้นไปโดยลำดับนั้นแหละ
ที่ปัญญาจะไหวตัวจนลืมหืมตัว คือลืมหืมพักผ่อน ท่านก็บอกไว้แต่ผู้ปฏิบัติมักจะลืมหืม เพราะสิ่งที่
เป็นอยู่ภายในจิตของตนนั้น เป็นไปด้วยความสด ๆ ร้อน ๆ

ส่วนปริยัติท่านบอกไว้ว่า จิตที่ควรพักผ่อน จิตเวลาพิจารณามาก ๆ ย่อมเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า ให้เข้าพักจิตในสมาธิภาวนาเสีย ท่านว่าอย่างนี้มีในปริยัติ ท่านบอกไว้ เมื่อมีกำลัง แล้วจึงออกสู่นาฬารบ คือพิจารณาทางด้านปัญญาอีกต่อไป นี่เป็นความที่เหมาะสมพอดีพอ งาม แต่จิตมักจะเห็นความสด ๆ ร้อน ๆ ในการฆ่ากิเลสของตนนั้น เป็นงานอันสำคัญยิ่ง กว่าที่จะพักผ่อนเสีย เพราะฉะนั้นจิตจึงมักจะเตลิดเปิดเปิงถึงกับได้รับความทุกข์มาก เป็นบางเวลา เพราะงานของจิตไม่หยุดก็มี นี่แหละท่านเรียกว่าภาวนามยปัญญา

จะไม่เจอที่ไหน จะไม่มีอะไรเหมือนปัญญาประเภทนี้ที่เกิดขึ้นกับการภาวนา กับนัก ภาวนาทั้งหลาย และปัญญาเหล่านี้จะเป็นเครื่องสังหารกิเลสทุกประเภทภายในจิตใจ ไม่มีปัญญาใดจะสามารถ เป็นปัญญานี้เท่านั้นที่จะสามารถสังหารได้โดยลำดับลำดับ จน กระทั่งไม่มีกิเลสเหลืออยู่ภายในจิตใจเลย นั่นแลคำว่าภาวนามยปัญญานี้ถึงจะยุติตัวลงไป โดยหลักธรรมชาติของตนเองไม่สงสัย

เพราะฉะนั้นผู้สิ้นกิเลสส่วนมากจึงต้องสิ้นด้วยจิตตภาวนาหรือภาวนามยปัญญา เว้น ท่านผู้ที่เป็น ขิปปาภิญญา เสีย ซึ่งก็เป็นภาวนามยปัญญาเหมือนกัน แต่รวดเร็วและหลุด พันได้อย่างง่ายดาย ไม่ได้สั่งสมตัวให้ก้าวเดินไปเป็นลำดับลำดับเหมือนผู้ดำเนินธรรมดาทั้ง หลาย เรียกว่าผู้ ทันธาภิญญา คือผู้รู้ช้า และเดินอย่างเต็มภูมิเต็มสติกำลังของตัวเองทุก ระยะทุกระรรคทุกตอน เห็นไปหมดรู้ไปหมด เรียกว่าเรียงลำดับลำดับกันไปได้ในสายทางที่ จิตก้าวเดินไป แต่จิตที่เป็น ขิปปาภิญญา นั้น แม้จะเป็น ภาวนามยปัญญาก็รวดเร็ว ถ้าเรา จะว่าเอามาเรียงอย่างนี้ไม่ได้ก็ถูก ทั้ง ๆ ที่ท่านก็ไปตามแฉนี้แล หากไปเพราะความรวดเร็วของจิต ต่างกันอย่างนี้

ธรรมที่กล่าวมาเหล่านี้อยู่ที่ไหนเวลานี้ เราเห็นแต่อยู่ในคัมภีร์เพราะเราไม่สนใจนำมา ใช้นำมาดำเนิน จึงไม่ปรากฏขึ้นที่ใจของเรา ดังที่ปรากฏในใจของสาวกทั้งหลายท่านผู้เป็น สรรณะของพวกเรา ธรรมะที่กล่าวมาเหล่านี้สด ๆ ร้อน ๆ อยู่ภายในจิตใจ เช่นเดียวกับ กิเลสที่เป็นธรรมชาติสด ๆ ร้อน ๆ อยู่ภายในหัวใจสัตว์นั้นแลไม่มีอะไรแปลกต่างกัน วาระ

ใดที่สิ่งใดทำงาน สิ่งนั้นต้องทำงานได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยของตัวเองเมื่อไม่มีสิ่งที่คัดค้าน
ต้านทานกัน

ในระยะนี้กิเลสมันต้านทานธรรม มันจึงก้าวเดินออกด้วยความสะดวกสบายทุกแห่งทุก
มุม ทุกกระยะของจิตที่เคลื่อนไหว เราไม่มีสติปัญญาต้านทานมันเราจึงยอมแพ้ ความแพ้
กิเลสเป็นของดีเมื่อไร แม้แต่เขาเล่นกีฬาแพ้กันเขายังเป็นความทุกข์ไม่ใช่ข้อย นี่การต่อสู้
กับกิเลสมีแต่ความแพ้ ๆ เราไม่อายุตัวเองบ้างหรือผู้ปฏิบัติทั้งหลาย

การภาวนาต้องพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงหาอุบายต่าง ๆ สอนจิตใจของตน เพียงสัก
แต่ว่าทำไปตามหน้าที่อะไร ๆ ขนบประเพณีเฉย ๆ มันก็เป็นเรื่องของกิเลสกะให้มันเอง
กำหนดให้เดิน กำหนดให้ทำความเพียรนั่นเอง ไม่ใช่ธรรมกำหนดให้ทำ ถ้าเป็นธรรม
กำหนดให้ทำแล้ว สติ สัพพตถ ปตฺติยา นั้นแหละ คือสติจำต้องปรารภนาในที่ทั้งปวง นั่น
คือความเพียรตลอดกาล ผู้ปฏิบัติต้องเป็นอย่างนั้น

จิตไม่เคยมีความสงบเลยเราจะหาสาระอะไรจากคำว่าธรรม ๆ ของพระพุทธเจ้า
เพราะจิตไม่เคยรู้ไม่เคยสัมผัส คำว่าสมาธิจิตก็ไม่เคยสัมผัส ไม่เคยรู้ไม่เคยเป็น เอาความ
สุขจากอะไร อยู่ไปวันหนึ่งคืนหนึ่งก็มีแต่มืดกับแจ่มดั่งที่เห็นกันนี้วิเศษวิโสอะไร หลับตื่น
ขึ้นมาแต่ละวัน ๆ เราเจออะไรทุกวันนี้ เจอแต่ของที่เคยเจอแล้วทั้งนั้น ไม่เห็นมีของใหม่ที่
ไหนพอจะตื่นเต้นเพลินไปกับมัน นี่ก็มีแต่อ่อนของเก่ามากินกันตลอด กินสิ่งเป็นเดน คือ
อารมณ์ทั้งหลายที่เป็นเดน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ก็ของเก่านี้แหละ รูป เสียง กลิ่น รส เครื่อง
สัมผัส หรือธรรมารมณ์ทั้งหลายก็ของเก่า ไม่มีอะไรเป็นของใหม่ แต่มันใหม่สำหรับคนที่โง่
เขลาเบาปัญญา ไม่มีสติปัญญาพิจารณาอย่างพวกเรานี้แล ก็ต้องหลงกันอยู่เช่นนี้ ไม่
มีอะไรเห็นว่าเป็นของเก่า มีแต่ใหม่เรื่อย ๆ โดนอยู่เรื่อยตลอด และไม่มีวันเซ็ด

ถ้าสติปัญญาได้เกิดขึ้นบ้างทำไมจะไม่เซ็ด ก็สิ่งเหล่านี้เคยโดนมาเท่าไรแล้ว จิตดวงนี้
เคยโดนทุกข์มาเท่าไร เคยถูกบีบคั้นมาเท่าไร ประมวลเข้ามาในวงปัจจุบันในระหว่างสติ
ปัญญาต่อสู้กับกิเลสอยู่นั้น มันก็เห็นกันอย่างชัดเจนหาความสงสัยไม่ได้ นั่นละจิตที่มีกำลัง

มีกำลังตรงนั้นแหละ เห็นทุกซั๊กก็เห็นจริง ๆ เห็นภายในจิตใจ สิ่งที่อยู่ทุกซั๊กก็เกิดขึ้นกับจิตใจ นั้นแหละไม่เกิดขึ้นที่ไหน

ท่านว่าสมุทัย ๆ คืออะไร กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา แน่ มั่นคิดแต่เรื่องเหล่านี้แหละ นี่ละท่านว่าสมุทัย เสวยสิทธิ์ ๆ คืออะไร หลักใหญ่ก็คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา และที่มั่นเป็นอยู่ในปัจจุบันจริง ๆ ในหัวใจของเราตลอดเวลาก็คือ กามตัณหา ราคะตัณหา นี่ละสำคัญมากที่สุด ไม่มีคำว่าเซ็ดว่าหลาบ ไม่มีคำว่าของเก่า ไม่มีคำว่าเป็นเดนไปแล้ว ใหม่เอี่ยมตลอด เจอเมื่อไรเป็นติด ได้ยินเมื่อไรเป็นติด สัมผัสเมื่อไรเป็นติด ไม่มีวันจืดจาง นี่จึงว่าเป็นรสที่สำคัญมากของวิภูจักร

รสของวิภูจักรมันกลมอมได้สนิทจริง ๆ ถ้าไม่มีธรรมเข้าไปเหยียบย่ำทำลาย ไม่มีธรรมเข้าไปแยกธาตุกัน จะไม่มีวันแยกตัวออกได้จากสิ่งเหล่านี้เลย ก็กับที่กัลป์ก็อยู่นั้นแหละ หาประมาณไม่ได้ หาเวลาไม่ได้ มีเงื่อนต้นเงื่อนปลายที่ไหน ถ้าไม่เอาสติธรรม ปัญญาธรรม เข้าไปพิสูจน์กันด้วยความพากเพียรของเราแล้ว จะไม่เห็นต้นเห็นปลายของสิ่งเหล่านี้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไร และกลมอมหัวใจเรายู่นานสักเท่าไรแล้ว และมีวันไหนปรากฏยับเยิบเหมือนแสงหิ่งห้อยว่าอิมตัวพอตัวแล้ว หรือเซ็ดแล้วมีไหม มันไม่มี ถ้าไม่เอาสติปัญญาเข้าไปจับ

เริ่มตั้งแต่จิตพอสงบตัวเข้าไปเป็นสมาธินี้แหละจะพอทรงตัวได้บ้าง ไม่กวัดแกว่งจนเกินเนื้อเกินตัว จนลืมนื้อลืมตัว ธรรมดาของจิตที่ไม่มีสมาธิเลยนี้ ย่อมกวัดแกว่งตัวเองตลอดเวลา เผาผลาญตัวเองอยู่นั้นแหละทั้งวันทั้งคืน ส่วนมากมักจะคิดแต่เรื่องเหล่านี้แหละ เรื่องราคะตัณหา เพราะอันนี้รุนแรงมาก ในโลกนี้จมเพราะอันนี้ไม่ใช่อะไรนะ

เราจะเห็นได้ในจิตของชั้นพระอนาคามีที่สิ้นจากนี้ไปแล้ว มันก็เหมือนบ้านร้างละนี่ เพราะฉะนั้นพระอนาคามีท่านจึงไม่กลับมาเกิดอีกเพราะไม่มีอะไรรุนแรง อันนี้รุนแรงมากที่สุด ดึงดูดมากที่สุด ถ้ากลมอมก็กลมอมได้สนิทติดหัวใจไม่มีวันที่จะเห็นโทษเห็นภัย เฒ่าแก่

จนจะตายก็ตายแต่ธาตุแต่ขันธ์ แต่ตัวกิเลสตัวนั้นมันไม่ยอมอ่อนตัวของมันลงไปเลย ถ้าไม่
ฆ่ามันด้วยสติปัญญาตั้งที่กล่าวมาแล้วนี้ นี่แหละเครื่องกล่อมใจสัตว์โลก

ถ้าได้สมาธิพอสมควรแล้วก็พอจะยับยั้งได้บ้างละที่นี้ จากนั้นก็คลี่คลายทางด้าน
ปัญญา เอ้า มีทุนแล้ว ถ้าลงมีความสงบเย็นใจได้แล้วนั้นละมีทุนละที่นี้ เอ้า ทุกข์ก็ทุกข์ด้วย
การพิจารณา เราทุกข์ด้วยอำนาจของกิเลสตัณหา ให้มันพาลูดพาลากไปนี้ทุกข์มากยิ่งขึ้น
กว่านี้ เราทุกข์เพราะการบังคับจิตใจให้พิจารณาทางด้านปัญญานี้จะทุกข์ขนาดไหน เมื่อมี
ความสงบเย็นใจเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว นี่ละจำให้ตีตรงนี้

เอาให้ได้ให้สงบ ถ้าไม่สงบแล้วจะไม่เห็นโทษของธรรมชาติที่ว่านี้ จนกระทั่งกับได
กลับไปได้ก็ตามเถอะไม่มีความหมายทั้งนั้นละ หัวใจดวงนี้จะต้องถูกตีถูกเตะถูกยันอยู่
ตลอด เผาอยู่ตลอด ด้วยกิเลสตัณหาอันนี้แหละ พาให้สัตว์โลกเวียนว่ายตายเกิด จะตาย
เกิดที่ไหน ก็จิตนี้แหละมันกลับไปกลับมาเหมือนฟุตบอลนั่นละ

พออันนี้ผ่านไปแล้วได้เท่านั้นละ จิตนี้ก็ไม่มีความอะไรที่จะดึงดูด มีดึงดูดก็ดึงดูดอยู่ภายใน
ตัวเอง นั่นท่านเรียกว่าอวิชชา คือดึงดูดเกี่ยวกับสิ่งใด ๆ นั้นหมดไปแล้ว หมดปัญหา เช่น
ราคะตัณหาไม่ได้ไปดึงดูดกับสิ่งใดอีกแล้ว จะมีความดึงดูดอยู่เฉพาะลำพังตัวเอง คือพอ
ใจในจิตของตัว พอใจในความเป็นอยู่ของตัวคือจิตดวงเดียวนั้นเท่านั้น ดูดดื่มอยู่นั้น พอใจ
อยู่นั้น นั่นถ้าว่าดูดก็ดูดอยู่แต่เพียงเท่านั้น ไม่มีอะไรมาสืบต่อให้ดูดต่อไป ให้ดึงดูดต่อไป
ให้ซึมซาบต่อไป...ไม่มี มีเท่านั้น

ตั้งพระอนาคามีท่าน ตั้งแต่ได้ระดับพระอนาคามีขึ้นไปแล้ว ท่านไปเกิดในพรหมโลก
๕ ชั้น คือ สุทธาวาส ๕ ชั้น อวิหา อตปปา สุทฺธสสา สุทฺธสี อกนิฏฐา คือเลื่อนระดับของจิต
ไปเป็นลำดับลำดับโดยหลักธรรมชาติของตัวเอง เหมือนผลไม้ที่แก่แล้วก็เริ่มจะสุกไปเรื่อย
ๆ นั่นเมื่อพอตัวแล้วเป็นอย่างนั้น ไม่มีคำว่าจะไม่สุก จะเป็นอื่นไม่มีมีแต่จะสุก เมื่อแก่เต็ม
ที่ควรจะสุกได้แล้ว นั่นละจิตที่ควรจะสุกได้โดยลำพังตนเองก็คือจิตพระอนาคามี ท่านจึงไม่

ต้องกลับมาเกิดอีก เป็นหลักธรรมชาติอยู่ภายในตัวเอง มันหากกลั่นหากกรองกันอยู่ในตัวนั้นแล แล้วแกไปในตัว ๆ และผ่านพ้นไป ๆ จนกระทั่งถึงวิมุตติหลุดพ้นไปเลย

เอาจิตใจถ้าเป็นแล้วทำไมจะไม่รู้ ถ้าไม่เป็นต้นมาพูดไม่ได้นะธรรมชาตินี้ละ มันเป็นในเจ้าของมันก็รู้เท่านั้นเอง ธรรมพระพุทธรเจ้าไม่ใช่ธรรมโกหก ขอให้สัมผัสเข้าไปเถอะ ท่านว่า สนฺทสิญฺญโก พอเจตตรงไหนแล้วจะยอมรับพระพุทธรเจ้าทันที ๆ ยกตัวอย่างเช่นเรื่องของพระอนาคามี นี่ละคือธรรมได้ระดับแล้วที่จะหลุดพ้นโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ถ้าเป็นสอบกก็ ๕๐ เปอร์เซ็นขึ้นไปแล้ว เอาละที่นี้เริ่มหมუნตัวไปเรื่อย ๆ ถ้าในปัจจุบันนี้ก็เรียกว่าปัญญาเริ่มหมუნตัวแล้ว เริ่มหมუნตัวฆ่าธรรมชาติอันนี้ได้แล้วพูดง่าย ๆ

ถ้าท่านพ้นจากนี้ไปเวลาตายทั้ง ๆ ที่ยังไม่สิ้น ก็จิตอันนี้ได้ระดับแล้ว ได้เป็นตัวของตัวเองแล้ว ที่จะต้องหมუნไปโดยลำดับลำดับเป็นอัตโนมัติจนถึงพระนิพพานพูดง่าย ๆ เป็นเอง ไม่มีอะไรดึงดูด ดึงดูดเฉพาะตัวเองไม่ไปดึงดูดกับอะไร ดึงดูดกับตัวเอง พอใจในความเป็นของตัวเองพูดง่าย ๆ ว่าอย่างนั้นละ คือพอใจในความเป็นของตัวเองอยู่อย่างละเอียด ๆ เราจะทราบได้ก็เวลากำจัดกันได้แล้ว นั่น ที่นี้หมดไม่มีอะไรที่จะมาดึงดูด

ตอนที่ดึงดูดตัวดึงดูดโดยเฉพาะ คือหมายความว่า ก็เหมือนกับว่ามีรสมีชาติสมมุติแทรกอยู่ในนั้นอย่างละเอียด ๆ พอธรรมชาติอันนั้นกระจายออกไปแล้ว ก็ไม่มีคำว่ารสชาติของสมมุติที่เข้าไปเจือปนในจิตดวงนั้นเลย เป็นบรมสุขล้วน ๆ ท่านว่า นิพพานํ ปรมํ สุขํ ก็คือจิตดวงที่บริสุทธิ์นั้นละ ปรมํ สุขํ จะเป็นอะไรไป

รู้ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ตายนั้น ใครจะไปคอยเอานิพพานเวลาตายอย่างเดียว พระพุทธรเจ้าสอนให้รู้ให้เห็นเวลายังมีชีวิตอยู่นี้ องค์นั้นบรรลุที่นั่น องค์นั้นบรรลุอยู่ในถ้ำนั้น เจ้ามผานั้น เขาถูกนั้น ๆ มีแต่บรรลุเป็น ๆ ทั้ง ๆ ที่เป็นอยู่นั้น อันส่วนนั้นเป็นผลพลอยได้ต่างหาก ที่ได้ขั้นได้ภูมิไปแล้วอย่างพระอนาคามีท่านก็สิ้นไปเสียแล้วจึงค่อยผ่านไปทีหลัง หรือไปได้นิพพานในวาระต่อไปนั้น อันนั้นเป็นผลพลอยได้

เราควรจะทำให้ได้ในนี้ให้เห็นชัด ๆ ประจักษ์ตาของเรานี้ชิว นิพพานเป็นยังไง ความสิ้นกิเลสเป็นยังไง พระพุทธเจ้าหลอกคนเมื่อไร ปฏิบัติให้เห็นตามนี้ลองดูซิทำไมจะไม่ยอม พระพุทธเจ้า ศาสนาใดที่จะเลิศยิ่งกว่าพุทธศาสนานี้วะ เพราะพุทธศาสนานี้เป็นศาสนาของผู้บริสุทธิ์จริง ๆ พระพุทธเจ้าเอกจริง ๆ ด้วยภาคปฏิบัติ เอกจริง ๆ ด้วยสาวกตามเป็นพยานได้เลย

สาวกทุกองค์ยอมรับพระพุทธเจ้าร้อยเปอร์เซ็นต์ ๆ เป็นเครื่องยืนยัน เป็นพยานพระพุทธเจ้าทั้งนั้น จากอะไร จากอริยสัจ ๔ นั้น ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี่ละเป็นเครื่องลั่นกรອງให้ถึงขั้นบริสุทธิ์ได้ นี่เป็นเครื่องยืนยัน

พุทธศาสนามีเต็มสมบูรณ์ อริยสัจ ๔ แน่ะ หลุดพ้นจากจุดนี้ ๆ และยอมรับพระพุทธเจ้า เป็นผู้สอนอริยสัจไว้เสียเอง สาวกทั้งหลายก็รู้ ๆ ดังที่ท่านสอนไว้ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มีใครเป็นผู้สอน ฟังซิ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรท่านสอนว่ายังไงสอนเบญจวัคคีย์ นั้นละ พระพุทธเจ้าสอน ท่านทรงรู้แล้วท่านถึงสอนนี้ว่าไง พระองค์ท่านก็ปฏิบัติตามวงอริยสัจ ทุกข์ อริยสัจจํ สมุทัย อริยสัจจํ นิโรธ อริยสัจจํ มคฺค อริยสัจจํ อยู่ที่ไหน ก็อยู่ในธัมมจักกัฯ ท่านแสดงไว้นั้น นั่นท่านรู้แล้วท่านเอามาแสดง ที่นี้สาวกทั้งหลายปฏิบัติหรือรู้ตามนั้นแล้วก็ยอมรับพระพุทธเจ้าเท่านั้นชิว

นี่ศาสนาเอก มีตนมีตัวมีเจ้าของจริง ๆ ผู้เป็นเจ้าของศาสนาเป็นผู้บริสุทธิ์จริง ๆ จึงได้นำศาสนานี้มาประกาศอย่างแจ่มชัดด้วยความบริสุทธิ์ใจ ธรรมจึงเป็นธรรมที่บริสุทธิ์ ประกาศทุก ๆ ชั้นทุกอันเป็นสาวกชาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้วหมด

นั่นล้ำสมัยไปไหน ธรรมอยู่ที่ไหน ที่กล่าวเหล่านี้ ทุกข์อยู่ที่ไหน อยู่ในหัวใจเราใช้ไหม ล้ำสมัยไปไหน สมุทัยตัวเสนียดจัญไรเป็นข้าศึกอยู่ต่อเราทุกวันนี้ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา อยู่ที่ไหน มันคิดอยู่ที่ใจใครของใคร นั้นละสวด ๆ ร้อน ๆ อยู่ไหม สติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ที่แสดงอยู่ตะกี้เนี่ย เตียวนี้ ๆ นะไปหามาจากไหนมาแสดง แล้วใครจะ

เป็นผู้รับทราบเรื่องของสติปัญญา และใครจะฟื้นสติปัญญาที่มีอยู่กับใจนี้ขึ้นมาถ้าไม่ใช่เรา ผู้ฟังอยู่เห็นอยู่เวลานี้สด ๆ ร้อน ๆ นะ ทำไมจะไม่ทันกัน มันอยู่ในจิตดวงเดียวกันนี่

จะไปคิดให้กิเลสมันหลอกหัวเราะเราอยู่ทำไมว่าเฒ่าว่าแก่ ว่าโง่งเง่าเต่าตุ่น ว่าอำนาจวาสนาน้อย บทเวลากิเลสบีบหัวใจทำไมไม่เห็นเจ้าของว่าวาสนาน้อย กิเลสมันมาบีบ และนำเบื้อหน้ายเหลือเกินกิเลสนี้ ทำไมไม่เบื้อมันบ้าง อันนี้มันไม่มี ถ้าเวลาจะปฏิบัติตามอรรถตามธรรมแล้วให้กิเลสมาหลอกต้มเอาเรื่อย ๆ อำนาจวาสนาน้อย ชี้เกียจชี้คร้าน มีแต่เรื่องของกิเลส เรายอมรับไปหมด ใช้ได้หรือผู้ปฏิบัติเราทั้งหลาย

นี่พูดจริง ๆ ถ้าจะว่าโมโหก็โมโหนะ ธรรมเป็นของจริง ฆ่าได้จริง ๆ ฆ่ากิเลส ทำไมเวลาพวกเรามาทรงอรรถทรงธรรมจึงเป็นของปลอมไปหมด เพราะหัวใจมันพาให้ปลอมนี้ ธรรมก็เลยกลายเป็นของปลอม เจ็ดเจ็ดอยู่ที่พื้นไม่ลงเพราะมือไม่พาพื้น มีดินนี้จะคมกริบขนาดไหนก็กริบอยู่ชั้นแหละ ไม่เห็นเป็นท่าเป็นทางอะไรเพราะคนเจ็ดเจ็ดเฉย ๆ ไม่พินก็ไม่สำเร็จประโยชน์

ปรมาณู ๆ ก็เอาซิ ถ้าไม่ทิ้งมันก็อยู่ชั้นแล้ว เหมือนอย่างเขาเก็บอยู่ทุกวันนี้เป็นไรไปนั้นเครื่องปราบ เราพูดถึงข้อเทียบเคียง นี่ศีล สมาธิ ปัญญา มีเท่าไรก็อยู่ชั้นแล้ว เราไม่คิดไม่ค้นขึ้นมาพาดฟันชั้นเหล็กแล้วจะสำเร็จประโยชน์มาจากไหน ให้มันเห็นหัวใจเจ้าของดูซิ เห็นอันนี้เท่านั้นละพอหมดเลย

ในสามแดนโลกธาตุนี้ ไม่มีอะไรมีความหมายยิ่งกว่าหัวใจดวงประเสริฐนี้ ได้เด่นดวงขึ้นมาในตัวเองแล้วพอหมดเลย นี่ละท่านว่าเมืองพอ แต่นี้มันไม่พอ มันหิวมันอยาก มันจะตายเพราะความหิวความอยาก กิเลสพาหิว กิเลสพาอยาก กิเลสไม่ให้มีเมืองพอ แล้วก็ไม่ใช่ดีไม่หลาย คนไหนที่ที่มีความสุขเพราะความอยากมีไหม อยากมากทุกข์มาก อยากน้อยทุกข์น้อย ไม่อยากจึงไม่ทุกข์ มีเท่านั้น กิเลสตัวพาให้อยาก ธรรมไม่ได้อยาก ถึงขั้นพอตัวแล้วพอตลอดเวลา อกาลิโก คืออะไร ก็คือจิตดวงนี้

พากันตั้งอกตั้งใจนะ มาอย่ามาชี้เกียจชี้คร้านอ่อนแอ อย่ามาถือทิฐิมานะ อวดดีอวดฉลาดด้วยทิฐิมานะอันเป็นเรื่องของกิเลสล้วน ๆ อย่าเอามาขายในตลาดธรรมของพระพุทธเจ้า แล้วกรรมฐานเสียด้วยซ้ำ ชายเป็นที่น่าเกลียดที่สุดเลย เอาของเหลวที่สุดมาอวดว่าเป็นของดี นี่เป็นเรื่องของกิเลสแท้ ๆ ที่โลกถือกัน ธรรมท่านไม่ถือ ท่านปล่อย ธรรมท่านชยะแขยงมาก

เราผู้ปฏิบัติธรรมอย่าเห็นดีในสิ่งเหล่านี้แล้วนำออกมาอวดนะ ไม่เป็นของดีมาแต่ไหนแต่ไรอยู่แล้ว จึงต้องได้เก็บ จึงต้องได้ชะได้ล้าง ได้ปราบปรามมันให้สิ้นซากไป ถ้าสิ่งเหล่านี้เป็นของดีธรรมนี้จะมีในโลก เพราะธรรมสู้กิเลสไม่ได้ธรรมยอมหมดไปในโลก แต่นี้ธรรมมีอยู่ในโลกก็เพราะธรรมนี้สู้กิเลส พระพุทธเจ้าเคยพาสู้มาแล้ว เคยปราบกิเลสมาแล้ว เลิศมาแล้วพระพุทธเจ้าไม่ทราบว่่าก็ล้านพระองค์ นั้น กิเลสไม่ได้ปรากฏว่ามันเลิศนี้ะ ธรรมต่างหากเลิศ

ให้ระวังให้ตีมันเร็วที่สุดนะ อยู่ในหัวใจนั้นแหละ มันจะแยบออกมาทันที ๆ แม้แต่มันเกิดอยู่ในหัวใจก็น่าอายเจ้าของแล้วนะ ไอ้เรื่องกิเลสอวดดีอวดดีอวดดีอวดฉลาดอวดนั้นอวดนั้นะ มันมีตั้งแต่อวดลมอวดแล้งไม่มีความจริงนะ ตัวเองนั้นก็เหลว ๆ มันอวดออกมาเมื่อไร ขณะมันแสดงขึ้นมาั้นนะตัวเลวมันออกแล้วนั้น มันแสดงลวดลายอยู่ภายในตัวแล้ว ถ้ายิ่งมากกระจายกับหมู่กับเพื่อนแล้วนั้นละมันยิ่งมาขายตลาดมากที่สุดเลย ไม่มีใครที่จะให้อภัยได้แล้วไอ้แบบนี้ ให้พากันจำเอาไว้นะ เรามาปฏิบัติธรรมอย่าให้ปรากฏให้เห็นเอาให้มันแปลกให้เห็นต่อหน้าต่อตา

นี่ยังมีหมู่เพื่อนมาก ๆ ด้วยกันต้องได้ระมัดระวังให้มากนะ เพราะนี่มีแต่คลังกิเลสทั้งนั้นมาอยู่ที่นี่ด้วยกันนี้ะ เราอย่ามาเหมาตัวว่าดีอย่างเดียวลม ๆ แล้ง ๆ ว่าตัวเป็นพระตัวเป็นเณร อายุพรรษาเท่านั้นเท่านั้นนะ กิเลสมันไม่ได้เสกสรรปั้นยอะไรละ ว่าอายุพรรษาเท่านั้นเท่านั้น ว่าเป็นพระเป็นเณร เพราะกิเลสเป็นกิเลสไม่ได้เป็นพระ มันเป็นข้าศึกต่อเราอยู่ตลอดเวลา เราเพลอเมื่อไรมันเป็นต่ออยู่ที่เดียวละ ถ้าเราเพลอมากก็ระบาศาดกระจาย

ไปให้หมู่เพื่อนได้รับความลำบากลำบาก ทูเรศ นำสลตสังเวช ไปจากเราผู้ที่สำคัญตนว่าเก่ง ๆ และนำเอาธรรมชาตินี้ออกอวดนั่นแหละจะเป็นอะไรไป

มันจะได้หิววิมานอันวิเศษวิโสมาจากไหน...กิเลส ฟังแต่ว่ากิเลสเป็นไรไป ท่านก็แปลไว้แล้วว่า กิเลสเครื่องเศร้าหมองมีดื้อ มันมีอยู่ที่ไหน มันก็มีอยู่ที่ใจ มันไม่มีที่อยู่ละ มันอยู่ที่ใจ...กิเลส มันไม่ไปอยู่ดินฟ้าอากาศ มันไม่อยู่ เรื่อยสำคัญว่ากิเลสจะไปอยู่นั้น อยู่ที่นี่นะ มันอยู่ที่หัวใจ บิบบอยู่ที่หัวใจ เพราะฉะนั้นอะไรจะมีก็ตามเป็นความสำคัญ ก็เป็นเรื่องของกิเลสต่างหากพาให้สำคัญ แล้วมันก็มาทุกซอกอยู่กับหัวใจเจ้าของนั่นละ ฟาดมันออก เสียหมดจนไม่มีอะไรเหลือภายในจิตใจแล้ว โลงไปหมดเลย นั่นละที่นี้ทุกซอกหรือสุขก็รู้เอง รู้เอง ๆ

เอาละพอ เห็น้อย